Dicranum spurium (niet in de exsicc.), *Plagiothecium undulatum* (no. 34), *Leucobryum glaucum* (no. 29), *Polytrichum soorten* (zie het artikel in Mei-nummer) maar bovengenoemde zes bladmossen en het ene levermos kunt U practisch in ieder dennenbos aantreffen. Met de exsiccaten en een goede loupe zal het U niet moeilijk vallen ze voor de eerste maal te onderscheiden en daarna zult U ze, hoop ik, gemakkelijk aan hun algemene habitus herkennen.

R. van der Wijk.

Enkele gegevens over Groenpootruiters in Nederland

Naar aanleiding van mijn verzoek in Natura van Sept./Oct. 1952 mocht ik van verschillende zijden inlichtingen ontvangen [1]), die tezamen met eigen waarnemingen en enige aan de litteratuur ontleende gegevens tot het volgende beeld leiden:

Januari/Februari: Practisch geen positieve waarnemingen, behoudens een tweetal, beide in Zeeland, resp. op 9 Jan. 1945 bij Borsele en op 19 Febr. 1939 op Schouwen. Beide malen werd één vogel waargenomen.

Maart: Enkele incidentele waarnemingen, nl.:
de Beer: 7.3.'49 — 5 stuks, 19.3.'50 — 1 ex.
Schouwen: 28.3.'37 — 1 ex.
Scheldegebied: 1.3.'44 — 2 ex. Oost-Schenge.

April: Tegen het midden van de maand enige waarnemingen in de kustgebieden, in de laatste decade van de maand ook meldingen uit het binnenland.

Mei: Waarnemingen door het gehele land. Op enkele hoogwatervluchtplaatsen in de Waddenzee aantallen van 50—300 stuks.

Juni: Een enkele melding in het begin der maand, geen positieve waarnemingen tussen 8 en 22 Juni, daarna weer enkele.

Juli: In het begin nog slechts incidentele waarnemingen, in de tweede helft van Juli wat regelmatiger. Hoogwaterconcentraties op de Bosplaat, alsdan tot max. 100 st.

Augustus: Door het gehele land waarnemingen. In het Waddengebied concentraties bij hoogwater van 3 à 400 (27 Aug. 1950 bij Vlieland circa 1100, welke aantal echter mede door samendrijving werd verkregen).

September: Op de Wadden duidelijk merkbare vermindering der aantallen, speciaal in de tweede helft van de maand. Concentratie-maxima 50 st. In Zeeland de gehele maand regelmatige verschijning. In het binnenland geregelde waarnemingen, afnemend na 20 Sept.

October: Slechts enkele ex. nog op de Wadden, in Zeeland en op de Beer tot half October regelmatige pleisteraar, om het IJsselmeer in de eerste helft van October nog verschillende waarnemingen. Na 15 Oct. slechts enkele meldingen.

November: Sporadische waarnemingen, hoofdzakelijk uit Zeeland.

December: In totaal 6 waarnemingen:
Vogelenzang 3 Dec. 1945 — 2 st., Bosplaat 12 Dec. 1951 — 3 st.; voorts in

[1]) Zeer uitgebreide gegevens stelden mij de heren Jac. Viergever te Serooskerke en W. de Kort te St. Mariaburg bij Antwerpen ter beschikking. Van de ornitholoog bij het Staatsbosbeheer, de heer Sj. Braaksma, kreeg ik waardevolle gegevens over het Waddengebied, speciaal de Bosplaat, terwijl de heer P. B. Jansen te Breda zo vriendelijk was mij een overdruk te verschaffen van zijn publicatie over de Ruitertrek in Z.O. Brabant, opgenomen in het Orgaan van de Club van Ned. Vogelkundigen van Jan. 1933.

TABEL I

Geregistreerde waarnemingen uit de jaren 1937-1952

MAAND	WADDEN			DE BEER			ZEELAND			ROND ZUIDERZEE & BIESBOS			BINNENLAND			OPMERKINGEN
	waarn.		aantal	waarn.		aantal	waarn.		aantal	waarn.		aantal	waarn.		aantal	
	neg.	pos.		neg.	pos.		neg.	pos.		neg	pos.		neg.	pos.		
JANUARI	>4	—	—	1	—	—	5	1	1	—	—	—	—	—	—	
FEBRUARI	>1	—	—	2	—	—	5	1	1	—	—	—	—	—	—	
MAART	—	—	—	2	2	6	7	2	3	1	—	—	—	—	—	
APRIL	—	>1	?	3	1	3	7	11	28	—	6	7	—	3	5	
MEI	Div.		max. 300	1	1	1	1	20	max. 60•	—	3	12	—	2	2	
JUNI	1	>3	4	—	2	2	5	5	9	—	—	—	>1	1	1	
JULI	—	>9	max. 100	1	1	2	1	14	max. 50•	zie opm.			>1	1	1	2e helft Juli: geregeld waargenomen.
AUGUSTUS	—	30	max. 400[1]	—	5	18	1	22	max. 30	—	12	max. 10	—	>9	max. 8	[1] 27.8.'50 Posthuiswad ± 1100
SEPTEMBER	5	17	max. 50	4	5	13	—	52	315	—	5	>6	—	>	>15	
OCTOBER	6	>3	>4	2	5	27	7	16	68	—	3	6 (+ 40)[2]	—	1	1	[2] groep van 40st. A'dam - 11-10-'52
NOVEMBER	5	>1	enk.	1	1	1	11	10	20	—	—	—	—	—	—	
DECEMBER	4	1	3	1	—	—	11	4	15	—	1	2	—	—	—	
TOTAAL	>30	>68		18	23	73	61	158		1	>30		>2	>24		

• op hoogwater-vluchtplaats

Zeeland: 7 st. op 12 Dec. 1945 (Oost-Schenge), 6 st. op 19 Dec. 1939 op Schouwen, 1 ex. op 23 Dec. 1951 in het Zuid-Sloe en 2 aldaar op 28 Dec. '51.

Verdere toelichting: De verzamelde gegevens hebben in hoofdzaak betrekking op de jaren 1937—1952, aangevuld met enkele, grotendeels aan de litteratuur ontleende, waarnemingen van oudere data. Totaal aantal verwerkte positieve waarnemingen circa 300.
Worden de hoogwater-concentraties, die zich op enkele plaatsen in het Waddengebied (Posthuiswad bij Vlieland, Bosplaat op Terschelling, Kreken bij de Eendrachtspolder op Texel) en ook in het Scheldegebied voordoen, buiten beschouwing gelaten dan blijkt meer dan 75 % der waarnemingen solitaire trekkers of groepjes van twee of drie exemplaren te betreffen. Groepen tot 10 ex. toe komen echter ook min of meer regelmatig voor, grotere aantallen zijn uitzonderingen. Een waarneming van de heer A. N. Swart van 40 stuks nabij Amsterdam op 11 Oct. 1952 verdient speciale vermelding.
Augustus en September zijn topmaanden van de groenpotentrek door ons land; tussen half Juli en half October, d.i. over een periode van drie maanden, concentreert zich de najaarstrek, tussen half April en eind Mei vindt de doortrek naar de broedgebieden plaats. Al deze conclusies zijn slechts een bevestiging van reeds bekende feiten, het van een enkele soort verzamelen van wat landelijke gegevens en de uitwerking daarvan is echter geen onplezierige bezigheid en wellicht, nu of later, nog van waarde voor enig ander onderzoek.
Een zo beknopt mogelijke samenvatting der verzamelde gegevens is in tabel I weergegeven.
In het Waddengebied, op en om de Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden, in de Biesbosch en op de Beer, in de Brabantse en aansluitende Belgische vennen, in de randgebieden van het IJselmeer en overal waar verder in ons land ondiepe kreken, plassen en poeltjes voorkomen kan men de groenpootruiter in voor- en najaar zien foerageren. In Augustus- en September-nachten met sterke steltlopertrek hoort men in het binnenland hun geluid soms in de late avond als zij zuidwaarts trekken.
De grootste aantallen worden in het Waddengebied aangetroffen blijkens de hoogwater-maxima. Indien men echter niet op de enkele daarvoor gunstige punten (en dan nog op de goede tijdstippen) waarneemt, ziet men van deze grote aantallen niet meer dan enkele exemplaren.

Of deze op de Wadden pleisterende ruiters alle over Nederlands gebied naar het Zuiden trekken is moeilijk vast te stellen. Vergeleken met de hoogwateraantallen van de Wadden zijn de waarnemingen op de Beer en in Zeeland zeer belangrijk kleiner, doch daar dit voor vrijwel alle Waddenpleisteraars geldt kan hieraan geen bewijs worden ontleend.
Mede door zijn ligging, geheel in het Westen van een honderden kilometers lang slikgebied van uitzonderlijke voedselrijkdom, ligt het voor de hand, dat speciaal in het Nederlandse Waddengebied de doortrekkers zich concentreren en deze gedekte tafel eerst verlaten wanneer de trekdrift optimaal is. Voor zover geen stuwing langs de kustlijn optreedt, wat ik bij groenpootruiters overigens nooit heb geconstateerd, zou een oversteken van Texel/Vlieland af naar de Engelse Zuidkust, waar vele ruiters op de doortrek voorkomen, niet onmogelijk zijn. Van trek overzee in tegengestelde richting maakt Nethersole Thompson nl. melding op pag. 22 van zijn Groenpoot-

ruiter-publicatie, alwaar hij memoreert dat waarschijnlijk naar Scandinavische broedplaatsen onderweg zijnde groenpoten langs de Engelse kust vliegen van de tweede week in April af, waarbij het grootste deel ten Zuiden van de Humber de Noordzee oversteekt.
Voor zover lezers van dit artikel gegevens bekend zijn over het verlaten van het Westelijke Waddengebied door groenpootruiters (of andere limicolae) in de richting van de Noordzee ware vermelding daarvan in een aanvulling op het vorenstaande voor alle belangstellenden in de vogeltrek ongetwijfeld van waarde. Mag ik deze lezers dan wel critici daarom vragen, mij, resp. de redactie van Natura, hun opmerkingen niet te onthouden?

H. Ruitenberg

Waarnemingen, waarover men zich verheugt.

Scharrelaar

Op Vrijdag 4 Juni jl. nam ik op een heidevlakte aan de Krimweg te Beekbergen een Scharrelaar waar. Nooit tevoren had ik deze vogel gezien, doch de kleuren en het gedrag lieten geen twijfel over. De vleugels waren levendig blauw, de rug bruin. Het was een mannelijk exemplaar. Vanaf zijn uitkijkpost in een denneboom schoot de vogel herhaaldelijk af op passerende insecten. Ik heb de vogel circa een half uur waargenomen; toen kwam ik te dicht bij en nam hij de vlucht, waarbij ik een ratelend geluid waarnam. Het gedrag herinnerde mij aan dat van een Klauwier.
Rotterdam. *G. Pols.*

Grauwe Vliegenvanger neemt nest van Boerenzwaluw in beslag

Einde Mei van dit jaar bouwde een paartje Boerenzwaluwen hun leem-nest onder een overstekende daklijst van een boswachterswoning te Hoenderloo (Gld.).
Na gereedkoming van het nest werd, op een zekere morgen, om het bezit daarvan een gevecht geleverd tussen een paartje Grauwe Vliegenvangers en de rechtmatige eigenaars. Het nest werd door de Grauwe Vliegenvangers betrokken en ze brachten er, met goed gevolg, een broedsel in groot.
Voor opgaven van gelijksoortige inbeslagname van nestgelegenheid en van literatuurgegevens, houd ik mij aanbevolen.
Heemskerkstraat 93, Leiden. *F. van Ommen.*

Ontmoeting met een levende Pijlinktvis

Op de ochtend van de zomerse Hemelvaartsdag 1954, ter hoogte van 's-Gravenzande de zee inlopend, zag ik op de bodem iets, dat op een roodkoperen granaathuls leek, maar dat ik bij voorzichtig naderen herkende als een Pijlinktvis. Het dier was bezig met zijn vangarmen losse schelpen vast te grijpen om ze daarna weer achteloos weg te slingeren. Bovendien schoof het dier zo nu en dan, duidelijk op eigen kracht, langzaam in achterwaartse richting langs het zand. Tijdens deze beweging hield het zijn armen in een kegel tegen elkaar. De ogen waren, op een spleet na, gesloten. De huid had